

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา และสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0-2242-5900 ต่อ 5741

เรื่อง การแก้ไขปัญหายุ๋เคมีราคาแพง
ผู้เรียบเรียง นายวิริยะ คล้ายแดง วิทยากรชำนาญการพิเศษ
กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ
ออกอากาศ กรกฎาคม 2566

เกษตรกรไทยเริ่มนำปุ๋ยเคมีมาใช้เมื่อ 70 กว่าปีที่ผ่านมานี้ แม้ปุ๋ยเคมีมีราคาสูงกว่าปุ๋ยอินทรีย์และหากใช้เป็นระยะเวลานานจะทำให้โครงสร้างดินจับตัวแน่นจนเนื้อดินเสียหาย เนื่องจากปุ๋ยเคมีใช้งานสะดวกและให้ธาตุอาหารแก่พืชที่มากกว่าปุ๋ยอินทรีย์ ทำให้ปุ๋ยเคมีเป็นที่นิยมของเกษตรกร จนปุ๋ยเคมีกลายเป็นปุ๋ยที่มีการใช้เป็นจำนวนมาก นับว่าปุ๋ยเคมีและอุตสาหกรรมปุ๋ยเคมีมีบทบาทและความสำคัญต่อภาคการเกษตรและเศรษฐกิจไทย

ปุ๋ยเคมีที่เกษตรกรใช้กันมากมีสองกลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มแรก คือ แม่ปุ๋ย ได้แก่ ปุ๋ยไนโตรเจน ปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต และปุ๋ยโพแทสเซียมคลอไรด์ กลุ่มที่สอง คือ ปุ๋ยผสมหรือปุ๋ยสูตรต่าง ๆ ที่นำแม่ปุ๋ยมาผสมกัน ได้แก่ ปุ๋ยเคมีสูตร 16-20-0 และปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 ปุ๋ยเคมีเหล่านี้สามารถใช้ได้กับพืชทุกชนิดทั้งนาข้าว พืชไร่ ไม้ผล รวมทั้งพืชผักชนิดต่าง ๆ โดยปุ๋ยเคมีเกือบทั้งหมดนำเข้าจากต่างประเทศ ได้แก่ จีน รัสเซีย ซาอุดีอาระเบีย แคนาดา เบลารุส นอร์เวย์ มาเลเซีย มีปุ๋ยเคมีเพียงเล็กน้อยที่ผลิตเองภายในประเทศ ซึ่งปุ๋ยเคมีที่ผลิตและจำหน่ายในประเทศจะต้องได้รับการขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตรตามพระราชบัญญัติปุ๋ย พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

เมื่อปุ๋ยเคมีเป็นที่นิยมมากกว่าปุ๋ยชนิดอื่น ทำให้มีปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่วัตถุดิบของปุ๋ยเคมีล้วนนำเข้ามาจากต่างประเทศ เมื่อใดที่วัตถุดิบผลิตปุ๋ยเคมีขาดแคลนหรือราคาปุ๋ยเคมีในต่างประเทศสูงขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อให้ราคาปุ๋ยเคมีในประเทศสูงขึ้นตาม จนเกิดปัญหายุ๋เคมีราคาแพงอยู่บ่อยครั้ง และปัญหายุ๋เคมีราคาแพงครั้งล่าสุดที่ผ่านมา เริ่มขึ้นในปลายปี 2564 ที่ราคาปุ๋ยเคมีในตลาดโลกได้ปรับตัวสูงขึ้นส่งผลให้ราคาปุ๋ยในประเทศปรับตัวสูงตาม และเมื่อเกิดสงครามรัสเซีย-ยูเครน รัสเซียผู้ส่งออกปุ๋ยเคมีอันดับหนึ่งของโลกได้ระงับการส่งออกปุ๋ยเคมีตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2565 เป็นต้นมา รวมทั้งจีนส่งออกปุ๋ยเคมีน้อยลงส่งผลให้ราคาปุ๋ยในประเทศไทยปรับตัวสูงขึ้นทันที โดยเฉพาะปุ๋ยไนโตรเจนจากเดิมในปี 2564 ราคาปุ๋ยไนโตรเจนขายปลีกท้องถื่นเฉลี่ยอยู่ที่ 8,666 บาทต่อตัน ได้ขยับขึ้นมาเป็น 15,450 บาทต่อตันในปี 2565 ซึ่งเพิ่มขึ้นเกือบสองเท่าตัว ส่วนปุ๋ยเคมีสูตรอื่น ๆ ล้วนปรับราคาสูงขึ้นมากเช่นเดียวกันและเพิ่มขึ้นต่อเนื่องถึงช่วงต้นปี 2566

ในปี 2565 ที่ผ่านมานี้ ประเทศไทยมีการผลิตทางการเกษตรที่มีรายได้มากถึง 1 ล้านล้านบาท และมีการนำเข้าปุ๋ยเคมีประมาณ 5 ล้านตัน มีมูลค่ามากถึง 50,000 ล้านบาท ปัญหายุ๋เคมีราคาแพงถือเป็น

ปัญหาใหญ่ของเกษตรกร เนื่องจากต้นทุนการเพาะปลูกพืชทั้งหมดต้องจ่ายเป็นค่าปุ๋ยเคมีถึงร้อยละ 20 หรือคิดเป็นหนึ่งในห้าของต้นทุนการเพาะปลูก ส่งผลกระทบทำให้ต้นทุนการเพาะปลูกของเกษตรกรสูงขึ้น จึงเป็นปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไขเพื่อบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรทั่วประเทศ

กระทรวงพาณิชย์จึงได้ดำเนินการจัดหาปุ๋ยเคมีราคาถูกให้เกษตรกรผ่านสถาบันเกษตรกรต่าง ๆ และกำหนดให้ปุ๋ยเคมีเป็นสินค้าควบคุมตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 เพื่อดูแลป้องกันการกำหนดราคาซื้อ ราคาจำหน่าย หรือการกำหนดเงื่อนไข และวิธีปฏิบัติทางการค้าอันไม่เป็นธรรม นอกจากนี้ กรมการค้าภายในได้ติดตามตรวจสอบด้านปริมาณและราคาจำหน่ายปุ๋ยเคมีในแต่ละพื้นที่ทั่วประเทศ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการฉวยโอกาสปรับขึ้นราคาแบบไม่เป็นธรรมและการกักตุนสินค้า

สำหรับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้เร่งขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาปุ๋ยเคมีราคาแพง ดังนี้

1. มาตรการแก้ไขปัญหาระยะสั้น ได้แก่ โครงการพัฒนาธุรกิจบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน จำนวน 299 ศูนย์ ในพื้นที่ 58 จังหวัด ช่วยเหลือเกษตรกร 52,170 ราย คิดเป็นพื้นที่ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน 250,398 ไร่ และการชดเชยราคาปุ๋ยให้แก่เกษตรกรโดยกรมส่งเสริมสหกรณ์

2. มาตรการการแก้ปัญหาระยะกลาง ใช้ระยะเวลา 3 ถึง 5 ปี คือการส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตแม่ปุ๋ยภายในประเทศ ได้แก่ ปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต และปุ๋ยโพแทสเซียมคลอไรด์ ซึ่งประเทศไทยมีแหล่งสินแร่โพแทชที่สามารถใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตแม่ปุ๋ยได้ เช่น จังหวัดชัยภูมิ อุตรดิตถ์ นครราชสีมา เป็นต้น

3. มาตรการการแก้ปัญหาระยะยาว คือ การจัดตั้งกองทุนรักษาเสถียรภาพราคาปุ๋ย

นอกจากนี้ กรมปศุสัตว์เร่งส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์นำเอาปุ๋ยคอกมาใช้ทดแทนปุ๋ยเคมีในภาคการเกษตรเพิ่มมากขึ้น และกรมพัฒนาที่ดินส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี และช่วยเหลือเกษตรกรให้เข้าถึงปุ๋ยที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอและใช้ปุ๋ยให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

จากมาตรการแก้ไขปัญหาปุ๋ยเคมีราคาแพงระยะสั้นอย่างรวดเร็วของกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และการเจรจาการค้าปุ๋ยเคมีจากประเทศซาอุดีอาระเบียโดยตรงของรัฐบาลไทย ทำให้สถานการณ์ปัญหาปุ๋ยเคมีราคาแพงบรรเทาลงได้บ้าง โดยตลอดปี 2565 ตลาดปุ๋ยเคมีไม่มีการขาดแคลน เกษตรกรจึงไม่เสียโอกาสในการผลิตเพราะขาดแคลนปุ๋ยเคมี แม้จะต้องมีต้นทุนในการผลิตที่สูงขึ้นเพราะปุ๋ยเคมีขึ้นราคาก็ตาม ราคาปุ๋ยเคมีที่สูงขึ้นมาตลอดปี 2565 จนถึงต้นปี 2566 นั้น ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงมาลดราคาลง เนื่องจากราคาวัตถุดิบปุ๋ยเคมีในตลาดโลกปรับลดราคาลงอย่างต่อเนื่องถึงร้อยละ 35 และทำให้ราคาปุ๋ยเคมีในประเทศไทยลดลงเช่นกัน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้รายงาน ว่า ปุ๋ยไนโตรเจนขายปลีกที่ท้องถื่นเฉลี่ยจากเดิมในปี 2565 ราคา 15,450 บาทต่อตันนั้น ในเดือนพฤษภาคม 2566 ได้ปรับลดลงเหลือ 13,925 บาทต่อตัน และคาดว่าราคาปุ๋ยเคมีจะปรับลดลงอีก อีกทั้งมีปริมาณปุ๋ยเคมีสำรองไว้ไม่ขาดแคลนตลอดปี 2566

แม้ปัญหาปุ๋ยเคมีราคาแพงจะมีแนวโน้มบรรเทาลงก็ตาม รัฐบาลและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้เกษตรกรปรับตัวให้อยู่ได้ในภาวะที่ปุ๋ยเคมีราคาแพง โดยการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างมีประสิทธิภาพและไม่สิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ รวมถึงมาตรการแก้ไขปัญหปุ๋ยเคมีราคาแพงระยะกลางและระยะยาวของรัฐบาล ที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไปเพื่อการแก้ไขปัญหปุ๋ยเคมีราคาแพงได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืนตลอดไป

บรรณานุกรม

- กรมการค้าภายใน. (13 กันยายน 2564). ข่าวที่ 74/2564 เรื่อง “จรินทร์” ส่งขยายเวลาโครงการ “พาณิชย์ลดราคา! ปួយช่วยเกษตรกร”. สืบค้น 8 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.dit.go.th/Content.aspx?m=1120&c=36340>
- กรมวิชาการเกษตร. (2 พฤษภาคม 2566). กรุงเทพฯธุรกิจ. สืบค้น 30 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/economic/1066140>
- ทัศนีย์ อุตตะนันท์, และ รุ่งโรจน์ พิทักษ์ด้านธรรม. (ม.ป.ป.). คลินิกปุ๋ยสั่งตัด : เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตข้าวและข้าวโพดได้ด้วยตนเอง. สืบค้น 22 มีนาคม 2565 จาก http://www3.rdi.ku.ac.th/exhibition/52/10-clinic/tasnee_au/clinic_00.html
- นรินทร์ ต้นไพบูลย์. (30 มีนาคม 2566). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2566-2568 อุตสาหกรรมปุ๋ยเคมี. สืบค้น 30 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/chemicals/chemical-fertilizers/io/io-chemical-fertilizers-2023-2025>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (21 มิถุนายน 2566). ปัจจัยการผลิต. สืบค้น 7 กรกฎาคม 2566 จาก <https://www.oae.go.th/view/1/ปัจจัยการผลิต/TH-TH>
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (28 มิถุนายน 2565). สรุปข่าวการประชุมคณะรัฐมนตรี 28 มิถุนายน 2565. สืบค้น 10 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/56270>
- _____. (20 กรกฎาคม 2565). เฉลิมชัย เดินหน้าแก้ปัญหาปุ๋ยแพง ปุ๋ยขาดแคลน ขับเคลื่อนมาตรการ 3 ระยะ ส่งเสริมเกษตรกรใช้ปุ๋ยผสมผสาน ลดการนำเข้าปุ๋ยจากต่างประเทศ. สืบค้น 30 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/57061>
- _____. (20 เมษายน 2566). ยืนยัน! ปีนี้ปุ๋ยเคมีไม่ขาดแคลน สต็อกสูงถึง 1.36 ล้านตัน ส่วนราคาปุ๋ยแนวโน้มลดลง. สืบค้น 30 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.thaigov.go.th/infographic/contents/details/6969>